

ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ
ХАРКІВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ

КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ХАРКІВСЬКИЙ ПАЛАЦ ДИТЯЧОЇ ТА ЮНАЦЬКОЇ ТВОРЧОСТІ
ХАРКІВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ»

ПОГОДЖЕНО

Протокол засідання міської
координаційної ради з питань
професійного розвитку
педагогічних працівників
від 15.08.2024 № 3

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Департаменту освіти
Харківської міської ради

від 20.08.2024 № 113

СХВАЛЕНО

Протокол засідання
педагогічної ради КЗ ХПДЮТ
від 06.06.2024 № 3

Навчальна програма з позашкільної освіти
художньо-естетичного напрямку
студії прикладної графіки «Фантазія»
(початковий, основний рівні, 3 роки навчання)

Автор:

Олена ЧАЛА– методист вищої категорії комунального закладу «Харківський Палац Дитячої та юнацької творчості Харківської міської ради Харківської області»

Рецензент:

Людмила ЛІСУНОВА, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри Образотворчого мистецтва Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Графіка – вид образотворчого мистецтва, що використовує в якості образотворчих засобів лінії, штрихи, плями та крапки. До прикладної графіки належать графічні твори, розраховані на практичне застосування у побуті. Так, книжкова графіка призначена прикрашати й оформлювати книгу, а в ілюстраціях розкривати зміст літературних творів, плакат – служити цілям інформації. Журнально-газетний малюнок, в який входить і карикатура, спрямований на виконання загальних завдань періодичного друку засобами образотворчого мистецтва. Промислова графіка забезпечує оформлення різноманітних товарів, проспектів, дипломів, календарів, рекламу промислової продукції, кінофільмів, театральних постановок. Такий широкий спектр можливостей графіки розкриває простір для творчого розвитку особистості і зумовлює актуальність програми навчання студії прикладної графіки «Фантазія» у сучасних економічних умовах, які вимагають креативності, творчості, нестандартних підходів у повсякденній і професійній діяльності.

Особливий акцент у змісті програми зроблено на розвиток фантазії та уміння передати власні задуми різноманітністю графічних комбінацій елементів, прийомів, фактур, використанні різних художніх матеріалів та підручних засобів для реалізації бажаного задуму.

Навчальна програма реалізується у гуртку художньо-естетичного напрямку декоративно-прикладного та образотворчого профілів.

Програма навчання студії прикладної графіки розрахована на вихованців віком від 5-ти до 21-го років.

Метою навчальної програми є розвиток ключових компетентностей дітей та підлітків за допомогою графічного мистецтва.

Пізнавальна компетентність у змісті програми спрямована на оволодіння основними поняттями, знаннями, стильовими та жанровими особливостями графічних технік та різних видів графічного дизайну, знаннями про морально-психологічні особливості особистості та способи організації змістовного дозвілля.

Практична компетентність у змісті програми забезпечує розвиток умінь застосовувати знання із різноманітних графічних технік при виконанні навчальних завдань, сприяє оволодінню уміннями та навичками з цих видів мистецтва, формуванню навичок безпечної роботи з ножицями, канцелярським ножом, голкою, шилом, друкарськими фарбами та розчинниками для них, при роботі на друкарському станку тощо.

Творча компетентність у змісті програми забезпечує напрацювання власної творчої діяльності через опанування графічними техніками, розвиток творчих здібностей, системного, просторового, логічного мислення, уяви, фантазії, стійкого інтересу до художньої творчості, потреби у творчій самореалізації та духовному самовдосконаленні, здатності проявляти творчу ініціативу.

Соціальна компетентність у змісті програми забезпечує формування поваги до традицій українського народу, системи естетичних цінностей, ціннісного ставлення до себе та інших, розвиток наполегливості, старанності, прагнення доводити розпочату справу до кінця.

Заняття за програмою складаються із теоретичної і практичної частин. Основним методом роботи є виконання практичних завдань. Форми і методи роботи в студії коригуються відповідно до вікових психологічних особливостей вихованців.

Навчальна програма розрахована на 3 роки навчання:
 початковий рівень (1 рік навчання) – 144 год. на рік, 4 год. на тиждень;
 основний рівень (1-й рік навчання) – 216 год. на рік, 6 год. на тиждень;
 основний рівень (2-й рік навчання) – 216 год. на рік, 6 год. на тиждень.

Програма створена за лінійним принципом та передбачає послідовний перехід від простого до складного, поступове вдосконалення теоретичних знань і практичних навичок.

Програма груп початкового рівня першого року навчання спрямовує діяльність гуртка на засвоєння початкових знань про графіку, використання нескладних графічних прийомів (роздування, ниткографія, відбиток, монотипія). На цьому етапі гуртківці знайомляться з основними законами

кольорознавства та композиції, а також вчать виконувати графічні роботи у поєднанні з живописом.

Навчання за програмою груп основного рівня першого року навчання забезпечує знайомство із засобами передачі графічних фактур, орнаментальністю в графіці. На цьому рівні розширюється діапазон графічних прийомів, вводяться завдання на виконання графічних робіт кольором, робота зі шрифтами.

Програма груп основного рівня другого року навчання ускладнюється за усіма позиціями. Передбачається комбінація елементів графіки, стилізація в графіці, опанування батиком в графіці, ознайомлення з поняттям «перспектива». Збільшується питома вага робіт, виконаних за власним задумом.

Освітній процес передбачає походи до музеїв, участь в художніх виставках і фестивалях, екскурсії до історично-культурних пам'яток.

Формами контролю за результативністю навчання є підсумкові заняття та виставки, опитування, виконання виставкових робіт, участь в виставках, фестивалях-конкурсах, виконання підсумкових робіт, створення портфоліо.

Початковий рівень

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	1	1	2
2.	Графічні прийоми	5	33	38
3.	Елементи графіки	6	16	22
4.	Кольорознавство	3	15	18
5.	Композиція	4	12	16
6.	Змішані техніки	3	23	26
7.	Робота з папером	2	18	20
8.	Підсумок	-	2	2

№	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
	Разом	24	120	144

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (2 год.)

Теоретична частина. Бесіда про правила безпеки. Ознайомлення з навчальним планом. Інструменти і матеріали, якими працює художник.

Практична частина. Робота кольоровими олівцями «Згадка про літо».

2. Графічні прийоми (38 год.)

Теоретична частина. Прийоми роздування, ниткографія, відбиток, монотипія. Техніка виконання.

Практична частина. «Сонечко», «Казкове дерево», «Їжачок», «Риба-їжак», «Медузи», композиція «Лісова сімейка»; «Екзотичні квіти», «Чарівні візерунки»; «Озеро з осіннього листя». Виконання вітальної листівки з використанням прийому монотипія або ниткографія.

3. Елементи графіки (22 год.)

Теоретична частина. Поняття про графіку. Лінійна графіка. Штрихова графіка. Плямова графіка, силует. Крапкове зображення. Нарис. Замальовки з натури.

Практична частина. Замальовки осіннього листя за допомогою лінії, замальовки листя з використанням штриховки. «Тіні метеликів» (силует), «На світанку» (крапкове зображення), «Диво-птах».

4. Кольорознавство (18 год.)

Теоретична частина. Основні кольори. Утворення допоміжних кольорів. Кольорові розтяжки. Утворення різноманітних кольорових відтінків, складних кольорів, кольоровий тон. Знайомство з кольоровим спектром.

Практична частина. «Фрукти», «Повітряні кульки», «Веселковий потяг», «Рибки – пишні хвостики», «Квітки», «Веселий равлик»; букет із осіннього листя; спектр – «Парасолька» або «Годинник».

5. Композиція (16 год.)

Теоретична частина. Жанри образотворчого мистецтва (пейзаж, натюрморт, портрет). Поняття про композицію. Поняття про ескіз. Головне і другорядне в композиції. Перший і другий план. Використання допоміжних ліній, узагальнення в прості геометричні форми – зорова маса.

Практична частина. Замальовки дерев; «Осінь-радість», «Осінь-смуток».

6. Змішані техніки (26 год.)

Теоретична частина. Поєднання живопису з графікою. Поняття про теплі та холодні кольори. Формування навичок рівномірної заливки площин кольором і навичок користування пензлями різних розмірів.

Практична частина. «Чарівний палац», «Моя мама», «Як я себе уявляю», «Космічні фантазії».

7. Робота з папером (20 год.)

Теоретична частина. Інструменти і матеріали. Ознайомлення з технікою аплікація. Техніка відривної аплікації. Знайомство з витинанкою.

Практична частина. «На прогулянці», «Дерево життя»; букет на вітальній листівці.

8. Підсумок (2 год.)

Теоретична частина. Підведення підсумків роботи в навчальному році. Заохочення кращих гуртківців.

Практична частина. Виставка в гуртку.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати і розуміти:

- інструменти і матеріали, якими працює художник;
- терміни: графіка, нарис, замальовка, композиція, аплікація, витинанка;
- жанри образотворчого мистецтва;
- основні та допоміжні кольори.

Вихованці мають вміти і застосовувати:

- користуватись графічними прийомами (роздування, ниткографія, відбиток, монотипія);

- користуватись елементами графіки (лінія, штрих, пляма, крапка);
- розпізнавати кольори та поєднувати їх;
- малювати предмети найпростіших форм;
- використати допоміжні лінії;
- поєднувати живопис і графіку;
- створювати просту композицію.

Вихованці мають набути досвід участі у:

- виставках;
- фестивалях;
- конкурсах.

Основний рівень, перший рік навчання

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	1	2	3
2.	Графічні прийоми	3	27	30
3.	Графічні фактури	3	18	21
4.	Орнаментальність в графіці	2	22	24
5.	Кольорова графіка	4	20	24
6.	Композиція	2	25	27
7.	Графічний колаж	5	22	27
8.	Робота з папером	1	26	27
9.	Робота зі шрифтами	3	27	30
10.	Підсумок	1	2	3
	Разом	25	191	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (3 год.)

Теоретична частина. Інструменти і матеріали художника. Техніка безпеки.

Практична частина. Замальовки квітів, нарис букету з квітів.

2. Графічні прийоми (30 год.)

Теоретична частина. Прийом з сухим пензлем, малювання картоном, прийом наприскування.

Практична частина. «Пухнасті тваринки», «Вогонь», «Хмаринки», «Веселковий дощик», «Чарівні квіти», «Музика», «Кольорові сніжинки».

3. Графічні фактури (21 год.)

Теоретична частина. Властивості лінії. Створення різноманітних фактур за допомогою графічних елементів. Використання чорного на білому та навпаки – білого на чорному.

Практична частина. «Улюблена тварина», «Кульбабки», «Будинок моєї мрії».

4. Орнаментальність в графіці (24 год.)

Теоретична частина. Поняття про орнамент. Ознайомлення з різноманітними орнаментами світу. Види орнаментальних мотивів: геометричний, рослинний, тваринний. Типи орнаментів: замкнений, незамкнений, рапортний.

Практична частина. Замальовки та копіювання орнаментів різних країн, створення ескізів власного орнаменту; створення композиції з використанням різних типів орнаментів.

5. Кольорова графіка (24 год.)

Практична частина. Кольоровий контраст. Нюансові поєднання кольорів. Створення композиції за допомогою двох, трьох кольорів.

Практична частина. Ілюстрація до улюбленої казки; «Місто в ночі», «Зимовий настрій».

6. Композиція (27 год.)

Теоретична частина. Закони композиції: цілісність, рівновага, композиційний центр, закон підлеглості. Прийоми композиції: ритм, статика, динаміка, симетрія, асиметрія. Композиція за мотивами Петриківського розпису.

Практична частина. «Танцюючі метелики», «Казковий ліс»; Композиція на кухонній дошці або на іншому дерев'яному виробі (шкатулці, тарілці).

7. Графічний колаж (27 год.)

Теоретична частина. Поняття про колаж. Виконання колажу з використанням тканини і декоруванням бусинами, бісером, стрічками.

Практична частина. «Підводне життя»; ескіз вбрання на морську тему, виготовлення ляльки-мотанки.

8. Робота з папером (27 год.)

Теоретична частина. Поєднання технік витинання та аплікації. Двокольорова, трикольорова витинанка.

Практична частина. «Чарівна квітка», «Жар-птиця», «Квочка», «Хатинка у бабусі».

9. Робота зі шрифтами (30 год.)

Теоретична частина. Знайомство з різноманітними видами шрифтів. Поняття про плакат.

Практична частина. Виконання образної букви з заданим настроєм: «Я-весела», «Я-сумна», «Я-мрійлива», «Я-смачна», «Я-добра», «Я-зла»; плакат на тему улюбленого свята, серія закладок.

10. Підсумок (3 год.)

Теоретична частина. Підведення підсумків роботи в навчальному році. Заохочення кращих гуртківців.

Практична частина. Виставка.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати і розуміти:

- види ліній;
- поняття про орнамент, його види та типи;
- закони та прийоми композиції;
- поняття про кольоровий нюанс і контраст;
- поняття про плакат.

Вихованці мають вміти і застосовувати:

- користуватись графічними прийомами (малювання сухим пензлем, картоном; наприскування);
- створювати графічні фактури;;
- створювати власні орнаменти;
- створювати колажну композицію;
- поєднувати техніки витинання та аплікації, володіти різними шрифтами.

Вихованці мають набути досвід участі у:

- виставках;
- фестивалях;
- конкурсах.

Основний рівень, другий рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	1	2	3
2.	Комбінації елементів графіки	3	21	24
3.	Стилізація в графіці	2	25	27
4.	Композиція	4	23	27
5.	Зорові ілюзії в графіці	4	17	21
6.	Перспектива	3	24	27
7.	Робота зі шрифтами	7	38	45
8.	Батик у графіці	2	10	12
9.	Колажна робота	1	14	15
10.	Робота з папером	2	10	12
11.	Підсумок	1	2	3
	Разом	30	186	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Вступ (3 год.)

Теоретична частина. Огляд творчих робіт гуртківців, художників. Ознайомлення з навчальним планом. Техніка безпеки.

Практична частина. Виконання замальовок рослин, тварин по пам'яті.

1. Комбінації елементів графіки (24 год.)

Теоретична частина. Лінійно-прямокутний графік. Лінійно-штриховий графік. Зображення, виконані на поєднанні ліній, штриха та плями. Зображення, виконані на поєднанні ліній, штриха та крапки. Зображення, виконані на поєднанні всіх елементів графіки.

Практична частина. Графічне рішення рослин, птахів, тварин, комах; композиція на поєднанні всіх елементів графіки: «Флора-фауна».

2. Стилзація в графіці (27 год.)

Теоретична частина. Знайомство з поняттям «стилзація». Розгляд робіт художників-графіків.

Практична частина. Стилзація метеликів, мушлі, рослин, грибів. Стилзація однієї форми різними способами за допомогою графічних елементів і прийомів. Виконання композиції «Дивосвіт», «Казкова країна».

3. Композиція (27 год.)

Теоретична частина. Знайомство з абстрактною та напіваабстрактною композицією.

Практична частина. «Музика», «Фантастичні тварини», «Герої моєї казки».

4. Зорові ілюзії в графіці (21 год.)

Теоретична частина. Передача однієї форми різними графічними засобами (характером ліній, кількістю ліній, їх направленням).

Практична частина. «Равлики», «Гриби», «Панночки і рицарі». На що схожий силует долоні? – вигадати образ.

5. Перспектива (27 год.)

Теоретична частина. Поняття про перспективу. Малювання окремих геометричних фігур: кулі, куба, конуса. Знайомство з еліпсом, лінією горизонту, відблиском. Передача тону, світлотіні.

Практична частина. Малювання з натури: кулі, куба, конуса.

6. Робота зі шрифтами (45 год.)

Теоретична частина. Заголовні букви, прикрашені малюнками. Шрифт, як частина композиції. Контрастне і нюансові рішення шрифту стосовно всієї композиції. Знайомство з символікою писанок. Матеріали і інструменти.

Практична частина. Малювання заголовних букв з використанням доповнюючого зображення; композиція – обкладинка на улюблену книжку; характер лінії в слові – «Слово-образ»; «Силует-слово» – слово, як силует метелика, квітки, яблука; «Крапанка», «Писанка».

7. Батик у графіці (12 год.)

Теоретична частина. Поняття про техніку батик. Матеріали й інструменти. Графічні засоби в роботах художника А. Мухи.

Практична частина. Власна композиція на основі робіт А. Мухи.

8. Колажна робота (15 год.)

Теоретична частина. Виконання колажу з використанням вирізок із журналів і самостійно створених графічних фактур.

Практична частина. Виконання колажу «Кумедні чоловічки», «Натюрморт».

9. Робота з папером (12 год.)

Теоретична частина. Техніка декупаж. Композиція на скляних поверхнях.

Практична частина. Декоративна чашка, пляшка.

10. Підсумок (3 год.)

Теоретична частина. Підведення підсумків роботи в навчальному році. Заохочення кращих гуртківців.

Практична частина. Підсумкова виставка.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати і розуміти:

- поняття стилізація;
- поняття про перспективу;
- символіку писанок;
- техніку декупаж;
- основи роботи в техніці батик.

Вихованці мають вміти і застосовувати:

- комбінувати елементи графіки;
- створювати абстрактну та напіваабстрактну композицію;
- малювати геометричні фігури, використовуючи тон, світлотіні;
- прикрашати букви малюнками;
- використовувати самостійно створені графічні фактури в колажі;
- виконувати роботи в техніці батик, декупаж.

Вихованці мають набути досвід участі у:

- виставках;
- фестивалях;
- конкурсах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кириченко М. А. Основи образотворчої грамоти. Київ: Вища школа, 2002. 190 с.
2. Резніченко М. І. Художня графіка. Тернопіль: навчальна книга – Богдан, 2011. 272 с.
3. Хмельовський О. Графіка і основи графічного мистецтва: навч. посібник . Луцьк: вид-во ЛДПУ, 2003. 160 с.
4. Шевченко В. Я. Композиція плаката. Харків: Колорит, 2007. 134 с.
5. Куленко М. Графіка шрифту. Київ: вид-во КНУБА, 2004. 192 с.
6. Куленко М. Авторська накладна графіка. Київ: вид-во КНУБА, 2001. 124 с.
7. Лагутенко О. Нариси з історії української графіки ХХ століття. Київ: Грані-Т, 2007. 168

с.

8. Лесняк В. Акцидентний шрифт. Харків: Колорит, 2004. 140 с.

9. Шалаєв Г. П. Вчимося малювати. Київ: Країна мрій, 2002. 124 с.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ОБЛАДНАННЯ

№	Основне обладнання	Кількість
<i>Матеріали</i>		
1	Маркери	26 шт.
2	Олівці	40 шт.
3	Пастель масляна	
4	Фарби гуашеві	
5	Фарби акварельні	
6	Фарби акрилові для батика	
7	Туш чорна	
8	Кольоровий папір	
9	Білий папір (різної якості)	
10	Серветки паперові	
11	Тканини (різної якості)	
12	Нитки (різні)	
13	Клей ПВА, «Дракон», «клей-олівець»	
14	Барвники анілінові (для писанок)	
15	Свічки парафінові та воскові	20 шт.
16	Сірники	10 кор.
17	Лак яхтовий	500 мл
18	Засушені природні матеріали	в асортименті
19	Ганчірки	в асортименті
20	Розчинник	800 мл
<i>Пристосування</i>		
1	Гіпсові фігури геометричних тіл (куб, куля, конус)	1 комплект

№	Основне обладнання	Кількість
2	Тканини для драпірування	в асортименті
3	Склянки для води	17 шт.
4	Палітра пластмасова	17 шт.
5	Рамки різних розмірів (дерев'яні)	30 шт.
6	Підставки для яєць	17 шт.
7	Ложки столові	10 шт.
<i>Інструменти</i>		
1	Ножиці побутові	17 пар
2	Ножиці манікюрні	10 пар
3	Лінійки пластмасові	10 шт.
4	Пензлі різних розмірів (для малювання)	30 шт.
5	Пензлі для клею	17 шт.
6	Ножі канцелярські	10 шт.
7	Скляні трубочки для батика	10 шт.
8	Гумки	17 шт.
9	Пробійники різної форми	20 шт.
10	Писачки	17 шт.
11	Губки побутові	17 шт.
12	Пір'я металеві з держаками	17 шт.
13	Килимок для різання	10 шт.
	Таблиці, плакати	
1	Таблиці з кольорознавства	1 набір
2	Книги з образотворчого мистецтва	в асортименті
3	Роздруковані картинки (за темами програми)	в асортименті
4	Фотоматеріал	
5	Методичний фонд із кращих робіт студійців	